

УДК 378(477.75):001.895

ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ В РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ АР КРИМ

Нанівська Є.В., Подсолонко О.А.

РВУЗ «Крымский гуманитарный университет», Ялта, Украина

Таврический национальный университет им. В.И. Вернадского, Симферополь, Украина

E-mail: nanivskaya@yandex.ru

В статті розглянуті основні аспекти інноваційного розвитку системи вищої освіти в АРК. Актуальність дослідження полягає у невідповідності попиту та пропозиції на ринку освітніх послуг та ринку праці.

Ключові слова: вища освіта, ринок освітніх послуг, ринок праці, індивідуальне кредитування, якість освітньої послуги, інновація, інноваційний розвиток, інноваційний механізм.

1. РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ АР КРИМ

Удосконалення, реформування, підвищення рівня конкурентоздатності вищих навчальних закладів – відповідає визначенню вищої освіти як галузі. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що на сучасному етапі освіта визначається як стратегічний показник розвитку країни.

Для повноти змісту необхідно сфокусуватися на самому визначенні вищої освіти, її змісті та функціях.

Вища освіта - це рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації [1].

Зміст вищої освіти - обумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва [1].

Розвиток системи освіти і ринку праці потребує сьогодні нових умов для об'єднання та функціонування, впровадження до галузі освіти інноваційної культури.

З великою долею впевненості можна сказати, що розвитку системи освіти на сучасному етапі заважають і психологічні проблеми суб'єктів ринку освітніх послуг. Можна розглядати цей аспект з різних сторін. Зі сторони абітурієнта – це неспроможність правильно сприйняти та проаналізувати зовнішню інформацію щодо вибору вищого навчального закладу та майбутньої професії. Частіше за все абітурієнти та студенти є дезінформованими щодо майбутньої професії та роблять помилковий вибір. У наведених визначеннях вищої освіти та її змісту (у Законі України «Про вищу освіту» [1]) автори статті вважають ключовим реченням саме «...з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва». Тобто підготовка фахівців має здійснюватися у погодженні

з запитами ринку праці та суспільства. З другої сторони - сторони ВНЗ, це насамперед неспроможність надати якісну послугу, в той час, як більшість ВНЗ економічної та педагогічної направленості навчають її надавати та психологічна неспроможність сприйняти нову модель поведінки у освітньому просторі, яка виходить з глобалізаційних процесів у розвитку вищої освіти.

Сьогодні система освіти перебуває в стані, що не задовольняє вимог, які постають перед нею. Тобто мова йде про невідповідність сучасного попиту та пропозиції на ринку зокрема вищої освіти. Це виявляється передусім у невідповідності освіти сучасним вимогам особистості, суспільним потребам та світовим досягненням; у відсутності в системі вищої освіти такого поняття як «інноваційна культура»; знеціненні цілей та функцій освіти; у знеціненні соціального престижу освіти та інтелектуальної (наукової) діяльності; бюрократизації ланок освітньої системи, особливо гостро це проявляється в наш час – системної кризи. Тому, проблематика нашого дослідження полягає в наступних положеннях:

- у впровадженні в систему вищої освіти регіону інноваційної культури;
- існує реальна проблема узгодженості потреб сучасного ринку праці та потреб розвитку системи вищої освіти;
- чітко виражене повільне впровадження у вітчизняну систему освіти іноземного досвіду якісної підготовки фахівців;
- у підготовці й підвищенні кваліфікації викладачів ВНЗ, особливо у їхній спроможності сприйняти європейський досвід викладання та спілкування зі студентами на якісно новому рівні;
- у правових та економічних аспектах залучення до співпраці з ВНЗ туристських організацій, санаторно-курортних установ тощо;
- у визначенні узгодженості інтересів суб'єктів інноваційного механізму їхнім можливостям та інтересів суб'єктів освітнього процесу;
- у пошуку можливих джерел фінансування інноваційного розвитку системи вищої освіти АР Крим;
- у функціонуванні на сучасному етапі інноваційної політики регіону в частині економічного та правового регулювання інноваційного розвитку системи вищої освіти.

Сучасний стан вищої освіти регламентований низкою державних актів, концептуальним та змістовним наповненням, орієнтацією на міжнародні параметри та стандарти, що сформульовані у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту» [1], в указах Президента України: «Про міністерство освіти й науки», «Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні», «Про заходи щодо реформування системи підготовки спеціалістів та працевлаштування випускників вищих навчальних закладів»; наказ Міністерства освіти і науки «Про затвердження положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах».

Напрямок обрано рух освітніх національних систем до єдиних критеріїв і стандартів, які утверджуються в Європі, це: фундаментальне оновлення системи освіти, вихід на новий рівень інтеграції науки і освіти, радикальна модернізація вищої освіти, демократизація освітньої політики, підвищення мобільності

викладачів і студентів, впровадження кредитно-модульної системи організації навчання, утвердження особистісно-орієнтованої педагогічної системи, актуалізація патріотичного виховання, надання інноваційного характеру освіті, перегляд і модернізація освіти в контексті Національної доктрини [2].

В сфері освіти можна відмітити діяльність таких міжнародних організацій, як ЮНЕСКО, ОЕСР, таких груп, як Міжнародна мережа органів забезпечення якості вищої освіти, консультативних організацій (Міжнародна спілка транснаціональної освіти).

Визначення ролі вищої освіти як елемента ринкової економіки були досліджені в роботах Боброва В.Я. [3], Корсака К.В., Кравченко І.С., Богині Д.П., Куценко В.І., Ліанової Є.М.. Про системну модернізацію педагогічного і науково-педагогічної освіти та про конкурентоспроможність освіти і управління якістю освіти у вищих навчальних закладах в контексті державної освітньої політики - внески Лугового В., Зайчук В.О., Бойко А., Кайдалової Л.Г. Основні напрямки здійснення інноваційного розвитку у ВНЗ України та найактуальніші міри подолання кризи російської освіти через впровадження інновацій в освіту треба відмітити роботи таких науковців - Шевченко Н.І., Євтушевський В.А. В галузі управління вищою освітою та менеджменту якості надання освітніх послуг – Заєць О., Воронькову А.Е., Гриньову Н.Є., Дуда О., стосовно моніторингу якості освіти у вітчизняному та світовому досвіді – Єрмолу А., Іванова О., Локшина О.І. Про основні економічні методи мотивації науково-педагогічних працівників – Герасименко О., про нові суспільні вимоги до вищої освіти і основні аспекти підготовки кадрів ХХІ століття – Похресник А.К. Стосовно місця і ролі освіти й інформації на сучасному етапі розвитку країни необхідно відзначити роботу Іванової В.В. Про системи кредитування студентів як джерело фінансового забезпечення ВНЗ та фінансове й інвестиційне забезпечення діяльності закладів освіти на регіональному рівні необхідно відмітити наукові праці Назарко С.О. [4, с.198-203], Буцької О.Ю.

Ціль дослідження полягає в дослідженні впровадження інноваційного механізму в розвиток системи вищої освіти на сучасному етапі розвитку АР Крим.

Задачі цього дослідження виходять з проблематики дослідження. Вони зводяться до характеристики сучасного стану системи вищої освіти Криму та встановлення залежності між визначеним станом системи і якістю надання освітньої послуги, а саме:

- визначення сучасного стану системи вищої освіти Криму та чинників, що мають вплив на її розвиток;
- визначення сутності проблеми неузгодженості потреб сучасного ринку праці та потреб розвитку системи вищої освіти;
- пропонування можливих шляхів до узгодження потреб інтересів суб'єктів інноваційного механізму їхнім можливостям та інтересів суб'єктів освітнього процесу «ВНЗ – Студент – Підприємство-партнер»;
- визначення сутності проблеми зниження якості підготовки фахівців та пропонування шляхів вирішенні цієї проблеми;
- пропонування шляхів розвитку системи вищої освіти АР Крим стосовно галузей з вираженим дефіцитом фахівців, необхідних для розвитку регіону;

- визначити шляхи залучення до якісної підготовки фахівців з туризму Фондів міжнародної співпраці в цій галузі та Міжнародних програм сприяння інноваційному розвитку регіону;
- визначити рівень дієвості інноваційної політики регіону у розвитку системи вищої освіти.

2. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ В РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ АР КРИМ

Спираючись на мету та задачі дослідження вважаємо, що важливим за таких умов є впровадження в систему вищої освіти навчальних баз. Наприклад, у РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» при підтримці Сімферопольського регіонального управління ВАТ «Приватбанк» засновано навчальний банк для підготовки та адаптації студентів – майбутніх фахівців з фінансів до реального професійного життя як інноваційний продукт розвитку ВНЗ, тобто частка всього інноваційного механізму розвитку системи вищої освіти АК Крим. Схематично цей механізм можна навести наступним чином.

Основними ланками інноваційного механізму є (рис.1):

- система вищої освіти АР Крим;
- обласний бюджет АР Крим;
- вищий навчальний заклад;
- установа-партнер (установи-партнери);
- студент ВНЗ;
- викладач ВНЗ.

Для більш повного розуміння інноваційного механізму розвитку необхідно привести основні поняття з фінансово-економічного словника Загороднього А.Г., Вознюка Г.Л. [5].

Інноватика – галузь науки, що вивчає різні проблеми теорії інновацій, зокрема проблеми створення інноваційних продуктів, реалізації нововведень, організаційного забезпечення інноваційних процесів.

Інновації – (від лат. Innovation – поновлення, зміна) – нові досягнення в галузі технології чи управління, призначенні для використання в операційній, інвестиційній чи фінансовій діяльності підприємства. За економічною суттю інновація – нововведення, використання яких зумовлює якісні зміни у виробництві та отримання соціально-економічної вигоди (ефекту). Концепцію І. запропонував відомий австрійський економіст Йозеф Шумпетер. У 1912р. у книзі «Теорія економічного розвитку» цей науковець виклав ідею «нових комбінацій». Серед комбінацій, які загалом формують структуру інноваційного процесу, він називав: випуск нового продукту або продукту нової якості; впровадження нового, досі невідомого в конкретній галузі методу виробництва; проникнення на новий ринок збуту (відомий чи невідомий); отримання нових джерел сировини чи напівфабрикатів; організаційна перебудова, зокрема створення монополії чи її ліквідація. У подальших працях Й.Шумпетера термін «нова комбінація» замінено терміном «інновація», який і став науковою категорією.

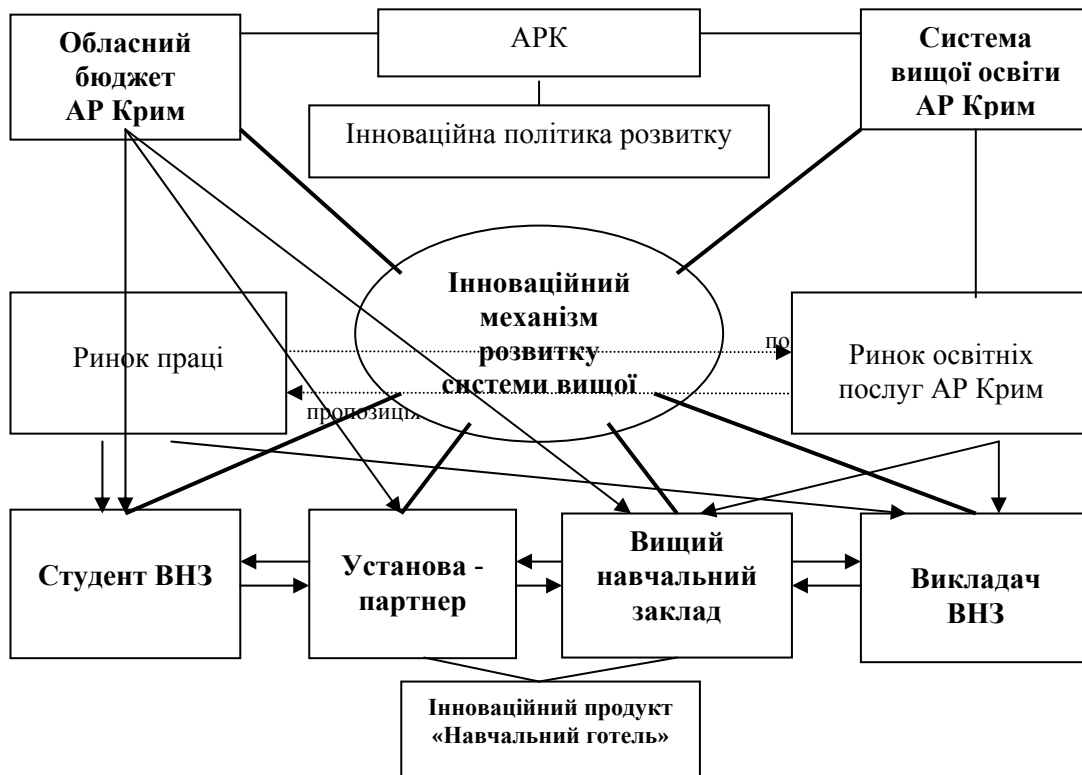

Рис. 1. Інноваційний механізм розвитку системи вищої освіти АР Крим (авторська розробка)

Інноваційний продукт – результат виконання інноваційного проекту, науково-дослідна і (або) дослідно-конструкторська розробка нової технології (зокрема й інформаційної) чи продукції з виготовленням експериментального зразка або дослідної партії, що відповідає таким вимогам:

- він є реалізацією (впровадженням) об'єкта інтелектуальної власності (винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, селекційного дослідження тощо), на якій виробник інноваційний продукт має державні охоронні документи (патенти, свідоцтва) чи одержані від власників цих об'єктів інтелектуальної власності ліцензії, або також є реалізацією (впровадженням) відкриттів. При цьому використаний об'єкт для інноваційний продукт має бути визначальним;

- розробка інноваційного продукту підвищує вітчизняний науково-технічний і технологічний рівень;

- інноваційний продукт в Україні вироблено (буде вироблено) вперше або, якщо не вперше, то порівняно з іншим аналогічним продуктом він є конкурентоспроможним і має суттєво вищі техніко-економічні показники.

В нашому дослідженні інноваційним продуктом є «Навчальний готель», який відповідатиме всім вимогам інноваційного продукту.

Інноваційний потенціал держави – сукупність ресурсів у галузі освіти й виробництва, спрямованих на інноваційний розвиток економіки, а саме обсяг нагромаджених теоретичних та практичних знань у різних галузях суспільної діяльності; здатність використовувати та поширювати ці знання; наявність підготовлених кадрів високої кваліфікації; матеріально-технічна й фінансова база науки для проведення досліджень та експериментів щодо впровадження нових технологій і продуктів. Визначає можливості розвитку науки в майбутньому та місце держави на ринку технологій.

Інноваційна політика держави – вплив держави на інноваційну діяльність за допомогою прямих та опосередкованих важелів правового й економічного регулювання задля розвитку науки і техніки, інноваційних процесів.

Шляхом впровадження інноваційних технологій, продуктів в вищу освіту, підвищується рівень інноваційного розвитку регіону, підвищується освітній рівень, рівень загальнокультурного та соціального розвитку.

Стосовно правового й економічного регулювання інноваційних процесів мова йтиме про захист права інтелектуальної власності на інноваційний продукт, про користування джерелами фінансування інновацій, про регулювання взаємин між установою-партнером (установами - партнерами) і вищим навчальним закладом з приводу користування інноваційним продуктом.

Автором статті пропонується розширити практику навчальних баз в інших навчальних закладах Криму, особливо в тих, що спеціалізуються на випуску фахівців з обслуговування населення та фахівців різних напрямленостей необхідних для розвитку регіону. Але до співпраці необхідно залучати дійсних роботодавців, що зацікавлені у кінцевому результаті, тобто в отриманні спеціаліста.

3. УЗГОДЖЕННЯ СИСТЕМИ «СТУДЕНТ – УСТАНОВА-ПАРТНЕР – ВНЗ – ВИКЛАДАЧ»

Застосувавши практику навчальних баз у вищих навчальних закладах на виході регіон матиме значене зниження рівня безробіття, шляхом часткового узгодження попиту та пропозицій в системі «Ринок праці – Ринок освітніх послуг».

Система «Студент - Установа-партнер – ВНЗ – Викладач» буде узгоджена наступним чином:

3.1. Система «Студент – ВНЗ – Установа-партнер - Ринок праці»

Студент у впровадженні цієї системи буде мотивованим при виборі вищого навчального закладу, тобто матиме можливість власної самореалізації; отримає практичні навички в процесі навчання та матиме можливість стажування під час навчання на діючому виробництві, або сфері послуг, в тому числі за міжнародними програмами; отримає змогу наукової роботи під час навчання; матиме гарантію працевлаштування; буде конкурентоспроможним на ринку праці випускаючись з ВНЗ.

Тобто мотивація студента буде досить обґрунтованою при вступі у ВНЗ. Зараз за даними регіональних служб зайнятості, ринок праці перенасичений фахівцями економічних спеціальностей (втричі), юридичних (у шість разів), вихователів дитячого садка та навчально-виховного закладу (вдвічі), психологів (у чотири рази) [6].

Задля прикладу доцільно привести наступні дані щодо зайнятого та безробітного населення за рівнем освіти у період 2007-2008 рр.

Як вміщено у табл. 1, безробітне населення Криму за рівнем повної вищої освіти збільшилося за останні роки на 8%. За прогнозами Міністерства праці та соціальної політики України, у 2009 році ситуація на ринку праці України теж буде більш ускладненою ніж у попередні роки. Кількість зайнятих економічною діяльністю громадян віком 15-70 років в середньому за рік зменшиться на 0,4 млн. чол.(в порівнянні з 2008 р.) та складатиме 20,3млн. чол., рівень безробіття, за методологією МОТ, збільшиться у 2009 р. до 8,5-9% [7].

Таблиця 1

Кількість зайнятого та безробітного населення (методологія МОТ)
за рівнем освіти [8, с.383].

Показники	Економічно активне населення Криму у віці 15-70 років, тис. чол..			
	зайняте		безробітне	
	2007р.	2008р.	2007р.	2008р.
Всього:	916,5	918,7	43,9	45,7
в тому числі				
повну вищу	197,7	213,7	4,9	7,2
базову вищу	4,5	3,8	–	–
неповну вищу	224,5	185,9	7,6	20,7
повну загальну	409,8	440,2	30,7	17,6
базову загальну	74,5	71,0	0,7	0,2
початкову загальну	5,5	4,1	–	–

В наш час є всі умови для проведення діалогу в форматі «ВНЗ - установа (підприємство)» або «студент – бізнес структура». Виникає ще одне досить гостре питання – налагодження комунікацій вищими навчальними закладами.

В рамках вирішення проблеми діалогу студентства і компаній міжнародна молодіжна організація AIESEC провела в липні 2009 року всеукраїнську конференцію з розвитку лідерських якостей Leadership Development Seminar 2009 (LDS). Формат конференції передбачав структурну чотириденну програму інтенсивного навчання, що складалась з взаємопов'язаних семінарів, тренінгів, кейсів, робочих груп. Студенти що перебували на конференції, розширили своє бачення майбутньої професії, отримали необхідні практичні знання, а головне-поспілкувалися з представниками діючих досить успішних компаній [9].

Таким чином у навчальних закладах з подібною «тренінговою» системою освіти є більше шансів заохотити абітурієнтів до вступу, запропонувавши їм більше

можливості для самореалізації та самовдосконалення як спеціаліста. В рамках нашого експерименту, при впровадженні навчальної бази «Навчальний готель» у ВНЗ студент матиме реальну можливість спілкування та налагодження стосунків із потенційними роботодавцями.

Наприклад, незабаром в Києві розпочне роботу «Міжкорпоративний Університет». На цей час це єдиний освітній проект на території України, що поєднує бізнес і освіту. Основна мета освітнього проекту налагодження взаємодії між бізнесовими структурами та національною системою освіти, приведення рівня підготовки студентів у відповідність до вимог сучасного ринку праці. Заступник міністра освіти і науки України Тарас Фініков відзначає, що зараз є дуже велика різниця між тими знаннями, що дає вища школа і тими, які вимагають від молодих спеціалістів працедавці. Тому, без належного співробітництва з працедавцями практично неможливе сподівання на подальший розвиток освітньої галузі [10, с.18]. Заступник міністра зауважив, що наразі в освіті запроваджує інтереси бізнес і не погодитися з ним, дивлячись на сучасну кон'юнктуру ринку праці, просто неможливо. Молоді фахівці повинні їм відповідати, тому, він вважає, що представники бізнесу мають йти в університетські аудиторії і проводити там майстер-класи, показові лекції, семінари, зустрічі зі студентами для роз'яснювання можливих питань з приводу працевлаштування та освіти. Ініціатором створення «Міжкорпоративного університету» стала одна з найбільших національних корпорацій – «МТС-Україна». Працедавці зацікавлені у підготовці кваліфікованих кадрів, яких не потрібно буде доучувати і переучувати на місцях. Підготовка фахівців буде здійснюватися згідно з запитами компаній-учасниць. ВНЗ, які приймають участь у проекті, готові внести до своїх навчальних планів відповідні зміни. Таким чином студент зможе ознайомитися з реаліями українського бізнесу, отримати практичний досвід роботи і набрати необхідних навичок. Навчання у «Міжкорпоративний Університет» буде безкоштовним. Фінансування взяли на себе організації - засновниці (Національний університет ім. Т. Г.Шевченка, Київський національний технічний університет «Київський політехнічний інститут», Національний університет «Києво-Могилянська академія», ЗАТ «МТС-Україна», ЗАТ «Київська Інвестиційна Група», ТОВ «Метро Кеш енд Кері») [10, с. 18].

3.2. Система «ВНЗ – Установа Партнер – Ринок освітніх послуг»

Спираючись на наведену систему відносин ВНЗ зможуть підвищити власний науково-технічний рівень; матимуть надійну базу для роботи викладачів та наукової роботи у подальшому студентів; матимуть можливість випускати якісних фахівців підготовлених не тільки на знаннях академічних викладачів, але й на знаннях працюючих фахівців-тренерів; автоматично підіймається рейтинг ВНЗ. Зараз рейтинг ВНЗ України підводиться наступними виданнями та установами: «Рейтинг ВНЗ України "Компас", Рейтинг ВНЗ України журналу "Деньги", Рейтинг ВНЗ України ЮНЕСКО "Топ-200". В світі найавторитетнішими рейтингами є "Times Higher Education TOP-200" та рейтинг "Shanghai Jiao Tong University TOP-500" в ці рейтинги українські ВНЗ, нажаль, не входять. Крім того, ВНЗ матимуть змогу проводити курси підвищення кваліфікації власних викладачів; матимуть можливість

проведення науково-практичних конференцій з інноваційного розвитку на своїй базі; відкриється можливість міжнародного співробітництва. Все це автоматично зробить ВНЗ конкурентоспроможним на ринку освітніх послуг Криму, України.

В перші роки незалежності вища освіта в Україні мала розвиток у відповідності зі стратегією, визначеною Державною національною програмою «Освіта» («Україна XXI сторіччя»), прийнятою у 1994 році. Визначальний документ що регламентує програму – Закон України «Про вищу освіту» (2002 р.).

За даними Головного управління статистики у 2007/2008 навчальному році були зареєстровані наступні дані щодо кількості освітніх закладів АР Крим та студентів в них: загалом серед студентів ВНЗ I - II рівнів акредитації - 4 іноземних громадянина (включаючи громадян країн, які входили до складу колишнього СРСР), 37 інвалідів, 67 сиріт і тих, які залишилися без опіки батьків, віком до 18 років, 34 особи, які перебувають на повному державному забезпеченні (незалежно від віку), серед студентів ВНЗ III - IV рівнів акредитації відповідно 1924, 212, 98, 132.

Таблиця 2

Вищі навчальні заклади по регіонах АРК
на початок 2007/2008 навчального року [8, с. 383]

	Кількість закладів ¹		В них студентів	
	державних ²	недержавних	у державних ВНЗ	у недержавних ВНЗ
Вищі навчальні заклади I – II рівнів акредитації				
Автономна Республіка Крим	15	5	8101	2136
Сімферополь	9	4	5594	2136
Євпаторія	1	1	247	-
Керч	2	-	1059	-
Феодосія	1	-	828	-
Ялта	1	-	332	-
Сімферопольський	1	-	41	-
Вищі навчальні заклади III - IV рівнів акредитації				
Автономна Республіка Крим	7	7	43075	17705
Сімферополь	5	5	35641	14801
Керч	1	-	2543	-
Феодосія	-	1	-	1815
Ялта	1	1	4891	1089

¹ - ВНЗ – юридичні особи

² - включно комунальну форму власності

В 2007 році вищими навчальними установами різних рівнів акредитації було підготовлено й випущено 1047 магістрів, 7821 спеціаліст, 785 бакалаврів, 3591

молодший спеціаліст (без тих, хто закінчив відповідний цикл освіти, бакалаврат, і продовжують навчання з метою одержання більш високого освітньо-кваліфікаційного рівня) [8, с. 383].

Міністр освіти і науки України І.Вакарчук в цьому році очолив роботу підсумкової колегії Міністерства освіти й науки України з питань розвитку вищої освіти країни. У доповіді «Мета реформ у вищій школі – якість і доступність освіти» були підведені підсумки роботи цієї галузі освіти у 2008 році. Основні акценти у доповіді були зроблені на забезпеченні рівного доступу до вищої освіти, у нововведеннях стосовно держзамовлення на фахівців певних галузей, а саме було озвучене застереження не подавати пропозицій щодо державного замовлення у 2009 році на напрями підготовки за якими у 2008 році воно становило менше 15 місць, або за напрямками, які є непрофільними для ВНЗ, або такими, що дублюються у різних навчальних закладах регіону. Було також зауваження стосовно скорочення кількості університетів. У 2008-2009 навчальному році в Україні було ліквідовано 30 ВНЗ (сьогодні в Україні діє 881 ВНЗ). Надалі Міністерство буде припиняти діяльність тих університетів, якість освітніх послуг яких є низькою. Було відмічено, що у 2008 році найвищі показники працевлаштування по Україні загалом були у випускників політехнічних, технологічних, гірничо-металургійних, машино-приладобудівних вищих навчальних закладів, а нижчі – у класичних, педагогічних та транспортних університетів [6,с.12].

За даними віце-президента Конфедерації працевлаштування України С.Мірошніченко, у 2008 році загалом по Україні майже 30% промислових та майже 60% сільськогосподарчих підприємств мали гострий брак кваліфікованих фахівців (робочих кадрів) [11,с.80].

Скоротиться об'єм фінансування вищої освіти. Все це в сукупності пов'язано з економічною кризою.

Таблиця 3

Інвестиції в основний капітал у розвиток установ вищої освіти
(у фактичних цінах, тис. грн.) [12]

	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009
Автономна республіка Крим	27 353	26 755	2 190
Сімферополь	24 064	24 071	2 074
Євпаторія	166	110	5
Керч	1 588	1 009	2
Феодосія	32	380	11
Ялта	852	459	–
Бахчисарайський	67	62	1
Сакський	92	185	97
Сімферопольський	180	144	–
Советський	312	335	–

Основними джерелами формування фінансових ресурсів освіти є кошти місцевих й обласних бюджетів, крім цього на сучасному етапі додається ще одне джерело, а саме – навчальна, наукова, комерційна та виробнича діяльність закладів освіти [4, с. 198-203].

В нашому випадку, як наведено у табл. 3, постерігається певне скорочення видатків у розвиток освіти АР Крим.

Здобуття вищої освіти в режимі перепідготовки може зникнути як таке, що не відповідає ні запитам споживачів освітніх послуг, ні потребам ринку праці [6, с.14].

Тому досить логічно, що ВНЗ мають виконувати покладені на них функціональні обов'язки та готувати цілком повноцінних фахівців, що не потребуватимуть перепідготовки та відповідатимуть запитам ринку праці.

3.3. Система «Викладач – ВНЗ – Установа-партнер – Ринок праці»

Викладачі у наведеній системі матимуть наступні переваги: підвищення рівня власних знань; можливість стажування та підвищення власної кваліфікації в Установі-партнері; поєднання лекційних академічних занять з практичними, що робить їх цікавими для студентів, та менш важкими для викладачів з точки зору об'єму підготовки матеріалу; можливість наукової роботи; можливість приймати участь у міжнародних або вітчизняних конференціях, семінарах; конкурентоспроможність на ринку праці.

В цій системі найважливішим є стимулювання роботодавців зі сторони держави щодо підвищення кваліфікації наукового персоналу ВНЗ та забезпечення гідного рівня заробітної платні освітянам, що на пряму спонукає до підвищення рівня власних знань.

Станом на 1 жовтня 2007 р. підготовкою студентів у ВНЗ I - V рівнів акредитації займалося 5409 викладачів основного персоналу, з яких 77,2% - штатні. Із загального числа викладачів кожний третій має науковий ступінь кандидата наук, 7,2 % - доктори наук [8, с.383].

3.4. Система «Установа-партнер – ВНЗ – Студент – Обласний бюджет АР Крим»

Установа-партнер матиме можливість підготувати «свого» фахівця та бути конкурентоспроможним на ринку туристських або банківських послуг (залежно від партнера). Наприклад, можливо запропонувати партнеру-роботодавцю з організації навчальної бази (навчального банку, навчального готелю та ін..) кредитувати на пільгових умовах студентів комерційної форми навчання на рівні базової вищої освіти, що мають значні досягнення та потенціал, таким чином заохотити їх до отримання повної вищої освіти. Як варіант є можливість надати установі-партнеру право на надання платних послуг з проведення семінарів для викладачів і студентів щодо користування спеціалізованими інформаційними програмами чи консультування з окремих фахових питань.

Санаторно-курортний ті туристичний комплекси республіки являючись складовою частиною національної економіки, в період сезону 2009 року разом із іншими галузями відчули на собі вплив економічної кризи.

Цього року здійснювалися заходи щодо створення сприятливого курортно-туристичного іміджу Автономної Республіки Крим, реклами його курортних і туристичних можливостей. Обсяг прямих іноземних інвестицій, що надійшли від іноземних інвесторів на підприємства санаторно-курортного, туристичного комплексу та готельного господарства, на 1 липня 2009 року склав 201,5 млн. дол. США

З метою презентації кримського турпродукту в м. Ялті проведена Міжнародна виставка «Крим. Курорти. Туризм - 2009», регіональні туристські виставки в Євпаторії, Алушті, Керчі. Крім того, було організовано участь підприємств рекреаційного комплексу Автономної Республіки Крим у міжнародних спеціалізованих туристичних виставках України, країн ближнього і далекого зарубіжжя.

Ці та інші питання підвищення ефективності планування роботи галузі увійшли до проекту Програми розвитку Автономної Республіки Крим у сфері курортів і туризму на 2009 - 2011 роки, який був схвалений на засіданні Ради міністрів Автономної Республіки Крим і розглянутий в першому читанні на сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим [14].

Тобто цей напрямок підготовки фахівців є актуальним та займає своє місце серед пріоритетних галузей розвитку регіону.

Наведений вище механізм напряму пов'язаний з функціональним змістом вищої освіти. Всі функції у своєму загальному значенні зводяться до діяльності людини у суспільстві, бо вища освіта це невід'ємна складова у розвитку людини та у розвитку суспільства загалом. Залежно від цього можна виділити основні функції системи вищої освіти [13, с. 178]:

1. Підготовка висококваліфікованих спеціалістів, здатних забезпечити науково-технічний прогрес.
2. Забезпечення руху до соціально однорідного суспільства.
3. Система вищої освіти є одним з найважливіших каналів формування духового потенціалу, заснованого на всебічному розвитку особистості.

В сучасних умовах спостерігається порушення розвитку процесу відтворення науково-технічних кадрів, зниження суспільного статусу їхньої діяльності і, як наслідок, відтік кадрів з галузей науки, техніки та освіти.

Особливо актуальна ця проблема зараз, у час системної кризи в Україні. Існує об'єктивна потреба в формуванні нового напрямку розвитку і професійної підготовки фахівців в умовах вищого навчального закладу. Ринок освіти має регулюватися «невидимою рукою» сучасного ринку праці та має бути спрямованим у майбутнє як на індивідуальному, так і на суспільному рівнях [15, с. 180].

Висновки обумовлені необхідністю розвитку системи вищої освіти АРК на регіональному рівні:

1. Необхідно впровадити у регіоні систему власних освітніх стандартів, яка б уточнювала та деталізувала загальнодержавні вимоги до якості, змісту та забезпеченню освіти.
2. Регіональному уряду необхідно регламентувати діяльність ВНЗ на своїй території – робити власне кадрове замовлення, вводити пільги для освіти

спеціалістів з галузей, необхідних регіону, обмежувати безробіття кваліфікованих кадрів через боротьбу з наданням неякісних освітніх послуг.

3. Регіональні та місцеві органи влади мають заохочувати ВНЗ до викладання курсів українською, іноземними мовами та мовами регіональних чи етнічних меншин.

4. Місцеві ради депутатів повинні планувати економічне життя регіону та субрегіонів, враховуючи наявне положення з кваліфікованими кадрами, особливо з тими з них, хто працюють не за спеціальністю.

5. Вищі навчальні заклади регіону, незважаючи на їхню форму власності, повинні залучатися до регіональних конкурсів (тендерів) з підготовки спеціалістів тієї чи іншої галузі. В свою чергу, такі конкурси мають бути відкритими та максимально прозорими, їх хід треба оприлюднювати у пресі та інших мас-медіа [13,с.170-171].

6. Необхідно розвивати впровадження в основні галузі розвитку регіону, зокрема в освіту, як перспективне направлення в розвитку регіону, поняття «інноваційна культура».

7. Залучати до співробітництва міжнародні організації, вітчизняні та іноземні ВНЗ до обміну накопиченими знаннями в галузі інноватики.

Для реалізації діалогу ринку освіти і ринку праці важливо розуміти, що успішність працевлаштування випускників вищих навчальних закладів визначається ефективністю організації навчально-виховного процесу, його спрямованістю та практичні технології, які важливі на ринку праці, а також успішністю та якістю знань студентів, їхнім особистісно-професійним потенціалом, здатним до реалізації в умовах жорсткої конкуренції [15, с.180].

Необхідно впровадити в роботу ВНЗ співпрацю з фінансовими чи іншими зацікавленими установами спроможними кредитувати студентів на отримання повної вищої освіти, та задля підвищення якості освітньої послуги через створення навчальних баз для підготовки кваліфікованих спеціалістів.

Подальші розвідки в цьому напрямку зводяться до проведення дисертаційного дослідження, та спроб впровадження інноваційного механізму в розвиток ВНЗ «Кримський гуманітарний університет».

Список літератури

1. Про вищу освіту [електронний ресурс] : закон України / КМУ, Документ 2984-14, остання редакція від 12.03.2009 на підставі 1024-17, чинний. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14>
2. Артемова Л.В. Історія педагогіки України / Артемова Л.В. – К.: Либідь, 2006. – 401 с.
3. Бобров В.Я. Особливості розвитку вищої освіти в період глобалізації / В.Я. Бобров // Проблеми освіти. – 2008. – Вип. 54. – Спецвип. 2. – С. 3 – 8
4. Назарко С.О. Фінансове та інвестиційне забезпечення діяльності закладів освіти на регіональному рівні / С.О. Назарко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 7 (85). – С. 198-203.
5. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.
6. Короденко М. Що чекає вищу освіту? / М. Короденко // Сучасна освіта. – 2009. – № 6 (59). – С. 12-14
7. Гнібіденко І. Вплив світової фінансово-економічної кризи на соціальну сферу України / І. Гнібіденко // Економіка України. – 2009. – № 7. – С. 64-74

8. Статистичний щорічник Автономної Республіки Крим за 2007 рік. – Сімферополь: ДКС У. ГУС в АРК, 2008. – С. 383-483.
9. Котлярова Д. Просто студент? Ні! Майбутній лідер бізнесу! / Д. Котлярова // Сучасна освіта. – 2009. – № 7 – 8. – С. 19 – 20
10. Бучнева Н. Міжкорпоративний університет – новий гравець на освітньому ринку України / Н. Бучнева // Сучасна освіта. – 2009. – № 9. – С. 18-19
11. Заюков І., Коваль Н. «Проблеми ті перспективи розвитку в Україні професійної освіти кадрів на виробництві» / І. Заюков, Н. Коваль // Економіка України. – 2008. – № 6 (551). – С. 80-87
12. Кількість зайнятого та безробітного населення за рівнем освіти. Інвестиції в основний капітал закладів освіти АР Крим. – Сімферополь: ДКС У. ГУС в АРК, 06.10.2009р. [відповідальні виконавці Симоненко Н.І., Масливець Т.А.]. – Данні надані на запит №15 від 22.09.2009 р.
13. Освіта та педагогічна думка Криму (XX – початок XXI ст.) / [Глузман О.В., Редькіна Л.І., Вишневецький С.А., Аблятипов А.С.]; під заг. ред. О.В. Глузмана, Л.І. Редькіної. – [2 т., т. 2]. – К.: Знання України, 2008. – 359 с.
14. Підсумки курортного сезону 2009 [електронний ресурс] : Інформаційний портал Автономна республіка Крим / Прес-служба Ради міністрів АРК, остання редакція від 08.12.09_– Режим доступу: <http://www.crimea-portal.gov.ua/index.php?v=1&tek=&par=&art=17416&date=2009-12-8>
15. Нікітіна І.В., Нікітін Ю.В. Взаємодія ринку освіти і ринку праці як стратегічна складова науково-технологічної сфери національної безпеки України: гендерний аспект / І.В. Нікітіна, Ю.В. Нікітін // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 9 (99). – С. 180-189.

Поступила в редакцію 01.12.2009 г.

Нанивская Е.В. Интеграция инновационного механизма в развитие системы высшего образования АР Крым / Е.В. Нанивская, Е.А. Подсолонко // Ученые записки ТНУ. Серия: Экономика и управление. – 2009. – Т. 22 (61), № 2. – С. 235-248.

В статье рассмотрены основные аспекты инновационного развития системы высшего образования в АРК. Актуальность исследования состоит в несоответствии спроса и предложения на рынке образовательных услуг и рынке труда.

Ключевые слова: Высшее образование, рынок образовательных услуг, рынок труда, индивидуальное кредитование, качество образовательной услуги.

Nanivskaya E.V. Integration of innovative mechanism in the development of higher education of The Crimea / E.V. Nanivskaya, E.A. Podsolonko // Uchenye zapiski TNU. Series: Economy and management. – 2009. – Vol. 22 (61), # 2. – P. 235-248.

The article reviews the major aspects of innovation development of higher education in the ARC. The urgency of the research is the discrepancy in supply and demand in the education market and the labor market.

Key words: Higher Education, a market of educational services, labor market, individual loans, the quality of educational services, innovation, innovative development, an innovative mechanism.